

Külszíni bányászattal kapcsolatos jogi aktualitások, gyakorlati tapasztalatok

**Az építőipari nyers- és alapanyagbányászattal kapcsolatos
ásványvagyongazdálkodás átalakuló szemlélete**

I. Előzmények:

I/1. Az 1993. évi LXVIII. törvény (Bt.) kezdetben gyakorlatilag még nem tartalmazott a bányászati jog gyakorlásával kapcsolatos időbeli és mennyiségi előírásokat.

I/2. A **2004. évi CXXXVIII. törvény** egy AB döntés nyomán vezette be a 26/A. § részeként a - **mennyiségi minimum nélküli - kitermelés 5 éven belül történő megkezdésére vonatkozó kötelezettséget**, amelyet az ingatlantulajdonosokkal szembeni értékgaranciális intézkedésként szolgált az eredeti jogalkotói szándék szerint.

A kapcsolódó szabályozás értelmében az kitermelés megkezdéséig a bányavállalkozónak, a határidő **legfeljebb 5 évvel történő meghosszabbítására** vonatkozó, - 2012.VII.10-ig a **bányafelügyelet engedélyében meghatározott - térítést** kellett fizetnie.

I/3. Az **üzemszerű kitermelés** fogalmát a Bt.-be a **2012. évi XLVII. törvény** vezette be:

49. „Üzemszerű kitermelés”: az ásványi nyersanyag olyan kitermelése, ahol a tényleges kitermelési mennyiség a bányatelek megállapításától számított 5 éven belül, a tevékenységre vonatkozó, első, módosítás nélküli műszaki üzemi tervben jóváhagyott legnagyobb kitermelési mennyiségnek legalább a negyedét eléri.

Az intézkedés hátterében már akkor az állt, hogy a jogalkotó az indokolatlan területfoglalásoknak igyekezett az elejét venni, a törvénymódosítás nem hivatalos indokolása szerint. A kitermelés megkezdésére vonatkozó kötelezettség teljesítése azt jelentette, hogy legalább a betervezett kitermelési mennyiség 25%-t el kellett érni.

2012.VII.10-től kezdődően már régi **Bt. Vhr.-ben került meghatározásra** az üzemszerű kitermelés megkezdéséig fizetendő **térítés általános mértéke**, azt már nem a hatóság határozta meg a továbbiakban.

I/4. A következő jelentősebb változást a **2020. évi CLXI. törvény** hozta, amely az **építőipari nyers- és alapanyagok tekintetében** az addigi 5 + 5 éves szabály helyett **rövidebb, 2 + 2 éves határidőt** állapított meg az üzemszerű kitermelés megkezdésére, az indokolás szerint az alapanyaghiány kiküszöbölése érdekében.

A határidők rövidülésével párhuzamosan, a kitermelés megkezdésének közvetett ösztönző eszközeként az építőipari nyers- és alapanyagok tekintetében az általános mértéktől eltérő, **magasabb térítés mérték** került meghatározásra.

I/5. A koronavírus-világjárvány okozta súlyos gazdasági következmények indokolták egy nagyobb intézkedéscsomag részeként építőipari nyers- és alapanyagbányászatot jelentős mértékben érintő **405/2021. (VII.08.) Korm. rendelet** hatályba léptetését.

A rendelet a veszélyhelyzet idején alkalmazandó, a Bt-től eltérő rendelkezéseket tartalmaz függetlenül attól, hogy az érintett bányákban milyen mennyiségű a kitermelhető ásványvagyon.

Azon bányák esetében, ahol még nem kezdődött meg az üzemszerű kitermelés, a **bányafelügyelet határozatban kötelezi** a bányavállalkozókat arra, hogy attól függően, hogy volt-e jóváhagyott MÜT-jük, a **kitermelési kapacitás 50, illetve 100%-t el kell, érjék 1 éven belül.**

A kitermelési mennyiség csak a bányafelügyelet **engedélyével csökkenthető.**

Az előírások megsértése a **bányászati jog törlését** vonta maga után úgy, hogy eredetileg kimentésnek sem volt helye.

II. Jelenleg hatályos jogi környezet lényegesebb előírásai

II/1. 2021.12.29-től a **405/2021. (VII.08.) Korm. rendelet** szabályai szükség- és életszerű módosításon estek át.

Pontosításra került, hogy a **bányafelügyeleti kötelezés** határideje a 2+2 éves **határidőt nem hosszabbíthatja meg**.

A jogszabály által előírt kitermelési mennyiség **engedély nélküli, vagy attól eltérő csökkentése** jogkövetkezményeként a rendelet immár egzakt módon definiálta, hogy azt **szabálytalan bányászati tevékenységnek** tekintendő, és egyszerű figyelmeztetést, mint szankciót nem lehet alkalmazni.

Nagyon fontos változás volt, hogy a jogszabály végre **kimentési okokat** is meghatározott (vis maior, egyéb bányavállalkozó tevékenységi körén kívül eső kényszerítő ok).

II/2. A 2021. évi CXXXVI. törvény a rendes jogrendszer részeként átfogó, a Bt-t módosító rendelkezéseket tartalmazott, és amely a nemzetgazdasági szempontból kiemelt figyelemre számot tartó **építőipari nyers- és alapanyagok tekintetében** számos, a bányavállalkozók vonatkozásában kötelezettséget jelentő, ásványvagyon gazdálkodási szempontból azonban az állam számára garanciális szabályt, illetve keretszabályt vezetett be **2022.II.01-i hatállyal**, amelyek a teljesség igénye nélkül az alábbiak:

(i) Különbségtétel a kitermelhető ásványvagyon mennyiség szempontjából

A **legalább 5 Mio m³ kitermelhető ásványvagyonnal** rendelkező bányák esetében, évenkénti ütemezésben meg kell határozni az **évenként kitermelésre** kerülő ásványvagyon **minimális mennyiségét**.

(ii) A törvény azt meghatározza, mely bányatelkeket kell az (i) pont szerinti szabály szempontjából egynek tekinteni (szomszédos, kapcsolt vállalkozás tulajdonában lévő, stb.)

(iii) Az építőipari nyers- és alapanyagokra megállapított bányatelekre vonatkozó kitermelési **műszaki üzemi terv rendszeres felülvizsgálati kötelezettsége** (első alkalommal 2022.VIII.31., egyébként tárgyévet követő év II.15.)

(iv) **Piacfelügyeleti intézkedésre okot adó állapot** esetén **SZTFH elnök rendeletalkotási jogkör** jogintézményének a megjelenése

A Bt. meghatározza azokat a keretszabályokat, amelyekre figyelemmel alkothat rendeletet az elnök (infláció mértéke, folyamatossága, rendkívüli intézkedés leghosszabb időtartama, stb.)

(v) **Piacfelügyeleti intézkedésre okot adó állapot időtartama alatt** a Hatóság elnöke az **5 Mio m³ kitermelhető ásványvagyonnal** rendelkező bányatelekre **további előírásokat** is bevezethet:

- a **kitermelendő ásványi nyersanyag minimális mennyiségére** és az ehhez kapcsolódó **kitermelési ütemtervre** vonatkozó részletes követelményeket,
- az **üzemszerű kitermelés Bt. szerinti mértékétől és időszakától eltérő szabályokat,**
- az **üzemszerű kitermelés megkezdésének határidejére, a határidő meghosszabbítására** vonatkozó, Bt-től eltérő szabályokat,
- a kitermelés **szüneteltetésére, illetve szünetelésére** vonatkozó, Bt-től eltérő szabályokat

Az egy bányatelek fogalma ezekben az esetekben is kiterjesztően értelmezendő.

(vi) Ha a MÜT kérelem nem tartalmazza az elnöki rendelet előírásainak megfelelő rendelkezéseket, azt **nem lehet jóváhagyni**, illetve a bányavállalkozó **hivatalból kötelezhető** a hatályos MÜT-je elnöki rendeletben foglaltaknak megfelelő módosítására.

A bányafelügyelet az elnöki rendelet szerinti kitermelendő mennyiségtől és kitermelési ütemtervtől - ide nem értve azt az esetet, ha a bányavállalkozó a kitermelést önhibáján kívüli okból nem tudja teljesíteni - **kizárólag az elnöki rendeletben meghatározott esetekben és módon térhet el.**

III. A rendes jogrendszer 2022.06.01-től hatályba lépő, ismert új rendelkezései

III/1. A jelenlegi törvényi rendelkezés szerint a **veszélyhelyzet 2022.05.31-én véget ér.** Ennek következtében a kavics és homok tekintetében hatósági árat meghatározó **405/2021. (VII.08.) Korm. rendelet** is automatikusan **hatályát fogja veszteni.**

A rendelet helyébe a **Bt. új 27/C. §-a** szerinti rendelkezések lépnek, amelyek lényege a következő:

Piacfelügyeleti intézkedésre okot adó állapot esetén **meghatározott vállalkozások kiegészítő bányajáradék** fizetésére kötelesek.

Kiegészítő bányajáradék fizetésére köteles **az a vállalkozás**, amely

a) a 20. § (2) bekezdés a) és b) pontja szerint bányajáradék fizetésére köteles, és

b) **főtevékenységként** (további pontosítások a 27/C. § (3) bek-ben)

ba) építőipari nyers- és alapanyag bányászata, valamint

bb) építési alapanyagként szolgáló termék gyártása

tevékenységi körön belül a Hatóság **elnöke által rendeletben meghatározott gazdasági tevékenységet** végez, és

c) a Hatóság elnöke által rendeletben megállapított piacfelügyeleti intézkedésre okot adó állapotot **megelőző második adóévben az árbevétele** - ide nem értve a kapcsolt vállalkozást - elérte vagy meghaladta a **3 Mrd HUF-t**.

A **viszonyítási egységárat**, amely felett 90 %-os mértékű kiegészítő bányajáradék fizetési kötelezettség terheli az érintett adóalanyokat, a Hatóság elnöke rendeletben jogosult megállapítani, a Bt. keretszabályai figyelembe vételével.

III/2. Ugyancsak **hatályát veszti a 405/2021. (VII.08.) Korm. rendelet** is, ami elvben azt jelenti, hogy ha megszűnik a veszélyhelyzet:

- **akit kötelezett a bányafelügyelet** a kitermelés megkezdésére, arra nézve a hatóság határozatában foglaltak **változatlanul hatályban maradnak**

- aki **2022. 05.31-ig nem terjesztett elő MÜT kérelmet**, az fő szabály szerint **2 + 2 éven belül köteles megkezdni** az üzemszerű kitermelést,

- kivéve, ha **elnöki rendelettel** nem kerülnek **eltérő szabályok** megállapításra a **5 Mio m³ feletti kitermelhető** ásványvagyonnal rendelkező bányák esetében

III/3. A 20/2022. (I.31.) SZTFH rendelet szerint 2022.VII.01-től az 5 Mio m³ kitermelhető ásványvagyonnal rendelkező bányák esetében meghatározásra kerültek a kitermelési mennyiség minimumára vonatkozó szabályok.

Az előadás megtekinthető: <https://ecovis.hu/blogok/banyajog>

Köszönjük megtisztelő figyelmüket!
Jó szerencsét!

Előadó: Dr. Jean Kornél ügyvéd

Bihary, B. Szabó, Jean, Zalavári és Társai Ügyvédi Iroda

1036 Budapest, Bécsi út 52. II. 6-7.

jean@ecovis.hu

